

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У КРАГУЈЕВЦУ

UNIVERSITY LIBRARY OF KRAGUJEVAC

Фото албум Миодрага Јовановића

Проклетије, јул 1957. године

Ова презентација је направљена на основу фотографија из личне архиве Миодрага Јовановића, економисте из Лознице, у слободно време путописца, документатора, енциклопедисте, преводиоца, планинара и фотоаматера које је његова супруга Споменка Јовановић поклонила Универзитетској библиотеци у Крагујевцу 2011. године. Фотографије су настале у лето 1956. године на Проклетијама, за време скупа планинара Југославије. Путовање се наставило преко Дурмитора, Вирпазара, Улциња све до Дубровника. Свака слика поседује коментар аутора, релевантан за време у коме су настале.

SLET PLANINARA JUGOSLAVIJE - PROKLETIJE - JULI * 1956 g.

U rano jutro 4 jula
stigli smo u Peć.

Na ulazu u Rugovsku klisuru
zadržali smo se kod čuvene
Pećke patrijaršije.

Pored prestarih čepenaka u Peći
su se mogle videti i zgrade
novijeg doba ...

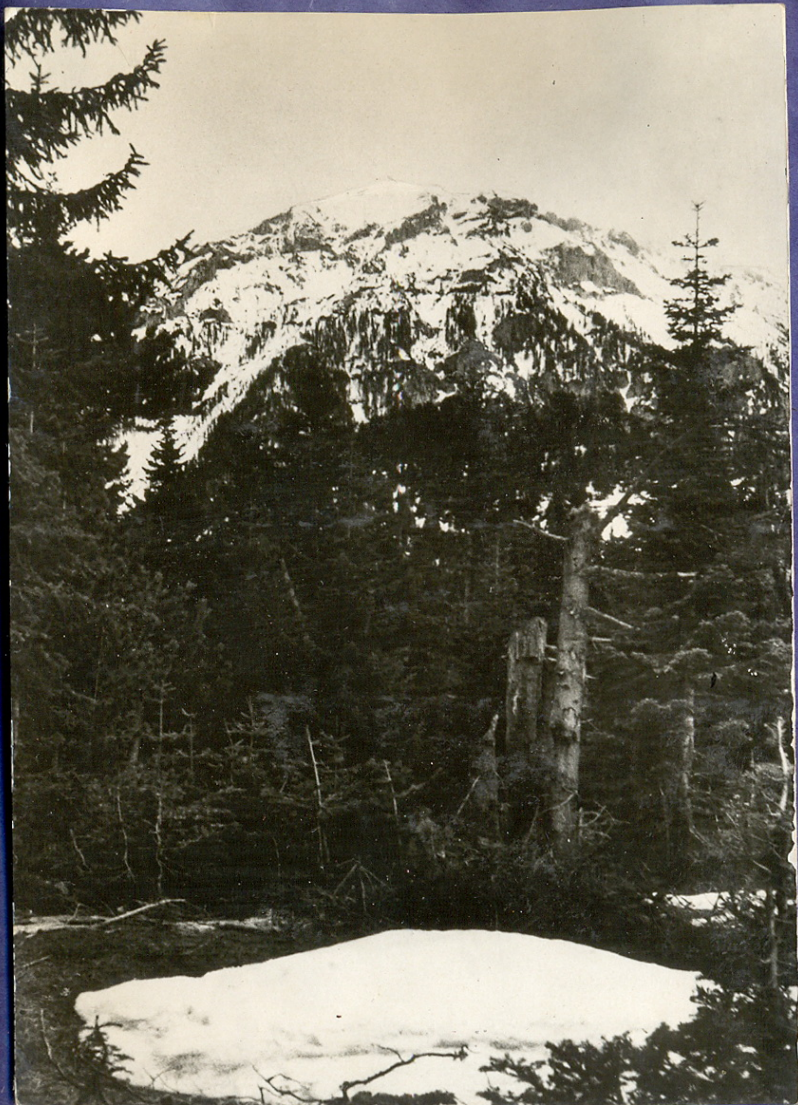
Putem kroz Rugovsku klisuru dospeli do sela Kućišta. iznad koga je na jednoj visoravni Prokletija bilo postavljeno naše sletišće.

Na sletištu su se sreli mnogi stari poznanici.

Malo glečersko jezero na 2.000 metara visine privuklo je našu pažnju kod našeg izleta na Žuti kamen.

Vrh Nedžinat na Prokletijama
- 2.341 met.

Sreo sam Vladu ...

... koji je hteo da ima
ovakvu sliku za uspomenu.

Što smo se više penjali pogled je
bio sve veličanstveniji ...

Evo jednog drugog izgleda Nedžinata.

Naša grupa ispod vrha
Malje Nedžinat - 2.341 m.

Na jakom vetru pod
Žutim kamenom.

Na vrhu - Žuti kamen, 2.522 m.
Pred nama gorostasni Marijaš.

Još jedno planinsko jezero
na povratku u logor.

Tetka Ruža je stigla i ovde ...

Odmor i dogovor za novi izlet.

Naš drugi izlet ... Kamionom smo se prebacili do sela Boge pod Hajlom.

6 juli 1956 g.

Mali odmor na putu od sela Boge do vrha Hajle na Prokletijama ...

Put nas je vodio kroz more
najlepšeg planinskog cveća.

Nikađ to nećemo
zaboraviti ...

I sama slika je lepa ...

A kako smo se tek mi osećali
u ovoj lepoti ...

Ovde na ovoj planini cveća ...

Hajla !

Na vrhu Hajle - 2.400 metara

Divili smo se odavde južnim
masivima Prokletija koji se
prostiru prema Albaniji ...

6 juli 1956 god.

U oblacima na Prokletijama.

Sa vrha Hajle se pružao divan
izgled na južne Prokletije.
Evo Žutog kamena pred nama na
kome smo bili dan ranije ...

A onda sredjivanje utisaka sa
sletskih dana koji su završeni
7 jula 1956 godine.

Nestaće ovog grada šatora i Pro-
kletije će opet opusteti.

USPON NA NAJVIŠI VRH SRBIJE I PROKLETIJA - DJEROVICU

Slet je završen ... Dok su se mnogobrojni planinari vraćali svojim kućama, tu i tamo viđjale su se pojedine grupe koje su i dalje ostale na Prokletijama sa željom da ih bolje upoznaju.

Tako se i naša mala grupa od sedam planinara našla u rano jutro 8 jula kod manastira Dečana, 12 kilometara udaljenog od Peći

Naš cilj je bio DJEROVICA !

U grupi su bili:

Dušan Dimitrijević kao vođa.
Nikola Suzić i
njegova žena Stojanka
Milan Stamenković
Mile Golubović
Gluhak Miliwoje i
Miša Jovanović

I evo nas ovde kako od manastira Dečana krećemo sa konjem, koji nam je nosio stvari, prema Djerovici...

Jusuf se zvao naš pratilac.

Dugo nismo sreli žive duše a onda
eto grupe šumara iz Beograda.

Oni su nas počastili
svežim šumskim jagodama.

Onda smo dugo prolazili kroz gustu šumu i u
predvečerje 8 jula ugledali vrh Djerovica.

Ovakva je bila ta slika ...

Prenoćili smo u napuštenoj karauli
i u 4 sata izjutra 9 jula krenuli
prema Djerovici ...

Takvih glečera bilo je dosta.

To je Djerovica ...

Na najvišem vrhu Srbije i jugoslovenskih Prokletija
- DJEROVICA - 2.656 metara
Pred nama su snežni vrhovi albanskih planina.
9 juli 1956 god.

Ono što smo videli sa vrha Djerovice nikad se ne može zaboraviti.

Na kraju Jugoslavije ... Ujkov krš posmatran sa
Djerovice. Njegovim grebenom ide državna granica
prema Albaniji ...

Za uspomenu iz oblaka ... DJEROVICA !

KROZ PROKLETIJE PREMA CRNOJ GORI !!!

Prokletije su nas mamile dalje u svoje divljine. Djerovica je pred nama otkrila svu lepotu tih retko posećivanih krajeva i pošto smo već tamo bili, želeli smo da vidimo i prodjemo što više.

Stalna promena vidika nas je očaravala. Tako mi umor skoro nismo ni osećali ...

A mnogo i mnogo kilometara prelazili smo svakodnevno uz neredovnu ishranu i slab san pod šatorom ili u kolibama čobana...

Sve je to bio doživljaj vredan preživljenih napora.

Prvi konj nam je posustao. Isplatili smo Jusufa i pogodili drugog šiptara - Sabana - da nam sa svojim konjem prebaci stvari do Plava.

Evo nas na putu od Djerovice prema katunima ispod Bogićevica Krša gde smo planirali da zanoćimo ...

Mnogo puta smo se osvrnuli da pogledamo još jednom Djerovicu na kojoj smo tog jutra bili ...

i odavde smo Djerovicu
videli poslednji put,
sa ovog grebena koji
pretstavlja granicu
izmedju Srbije i Crne
Gore.

Danima smo u Prokletijama
slušali samo šiptarski
jezik. Zato su nam dragi
postali ovi mali čobančići
-crnogoreci, naši prvi pozna-
nici u Crnoj Gori.

Opet smo govorili srpski ...

Uveče 9 jula prenoćili smo
u pastirskim katunima pod
Bogićevica Kršem i rano
ujutru krenuli u planinu...

...opet pored same albanske granice.
Graničari sa karaule pokazali su
nam put ...
Evo uspomene na taj trenutak.

10 juli 1956 g.

Sa vrha Bogićevica Krša imali smo prilike da ponovo uživamo u veličanstvenosti snežnih vrhova ogromnih i neprohodnih albanskih planina. I evo opet starih poznanika ing. Podgradskog i Pere Šumenkovića. Ovog srećemo po treći put pošto smo se prethodno već dva puta rastali. Ali Prokletije su sad male jer ih mnogobrojne grupe planinara prelaze iz svih mogućih pravaca ...

Sad snima Duško ...

Bogićevica Krš je bio poslednji vrh Prokletija na koji smo se popeli. Sleđilo je spuštanje prema Plavskom Jezeru te smo sa dosta melanholije posmatrali ostale vrhove koje kasnije iz nizije nećemo moći videti.

Evo Kožnjora !

Spuštajući se sa Bogićevica Krša odrekli smo se divnog pogleda prema albanskim planinama ali već posle par koraka jedna lepota bila je zamenjena drugom.

Pod nama se ukazao prizor iz bajke - jezero na visini od 2.000 metara, jezero oko koga se ispredaju legende

- RIDSKO JEZERO.

Na samoj ivici jezera bilo je
planinarskih šatora i sedeljki
uz vatru do kasne noći ...
Pa ipak legenda o vilama ostala
je da kruži i po našem odlasku.

Kod meštana postoji verovanje da se ovo jezero
otvara svake noći u ponoć i iz njega izlaze
vile koje tu kolo igraju. A svaka osušena jela
kraj jezera je znak da su se pokraj nje vile
češljale.

Posle višečasovnog pešačenja
ugledali smo, baš u vreme
zalaska sunca, PLAVSKO JEZERO ...

... i kratko vreme kasnije već
šetali kroz malu varošicu za
koju su takvi navratnici kao mi
bili prava atrakcija.

Prenoćili smo u šatoru kraj
jezera i to vrlo ugodno jer se
više nismo stresali od hladnoće
kao gore na Prokletijama. A ond
smo krenuli dalje za Gusinje ..

Ali rastanak od Plavskog
jezera u to sunčano jutro
11 jula nije bio lak.

Kao da smo osećali da u Gusi-
nju nećemo videti nešto
izvanredno ...

Zato hajd' još jedan snimak
kraj jezera.

Bili smo u Gusinju. Neki
doše da vide izvor Vruje
kanjon Grle ...

Video sam samo izvor vruje
jer su mi noge bile propale.
Stao sam u Gusinju čije su
trošne drvene kuće i stare
žamije izazivale u meni
teku jezuz ...

... onda još i molitva mujezina...

U Gusinju smo seli na autobus koji nas je odveo do
Andrijevice odakle smo kamionom otišli do Trešnjevika
pod Komovima. Još jednom smo, ali ovog puta iz autobusa,
videli Plavsko jezero ...

U Gusinju smo prvi put i jedini put
spavali kao normalni ljudi - u postelji.
A već sutradan 12 jula u pastirskim
kolibama pod Komovima imali smo najgo-
ru noć na ovom našem putu po planinama.

Prokletije su
ostale za nama.
Vozeći se auto-
busom prema An-
drijevici govori-
li smo o našem
ponovnom dolasku
u te divlje pla-
nine.

Ali našem uživa-
nju još nije
bio kraj. Sada
prolazimo kroz
lepe crnogorske
predele koje ni-
ko od nas nije
ranije video ...

Jedva čekamo da
se približimo
planini o kojoj
smo mnogo sluša-
li - Komovima.

To su Komovi .... !

I sutradan magla se dugo nije dizala. Duško ipak reši ~~da~~ da se ide na vrh Komova. Pošli smo ... Videlo se svega na nekoliko metara pred nama a stene vrlo trošne. Mile i ja se vratismo. Čak smo za Mileta morali upotrebiti i konopce jer je ostao kod jedne stene a noga ga je bolela ...

Kasnije se pojavilo sunce. Slikali smo se sa našim ljubaznim domaćinima i pred kolibom koja će nam ostati u dugom sećanju ...

Ovde nas je Milivoje napustio. Vratio se u Beograd, osetio je neku nostalgiju za kućom.

Prenoćili smo na tavanu u Trešnjeviku vrlo ugodno i onda autobusom preko Mateševa i Kolašina ...

Dok smo se od Trešnjevika penjali preko katinima, vreme je prvi put počelo da nas uznemirava. Po nebu su se skupljali tamni oblaci dok je u daljini tutnjala grmljavina ... Komove je obavijala gusta beličasta magla.

Samo što smo dospeli do koliba započe kiša. Sklonili smo se kod domaćina u "stan" /tako ovde zovu ove kolibe/. Za čas uredismo jednu kolibu za prenoćište ali kako je ona prokišnjavala, razapismo u njoj šator. No kasnija kiša ovlaži dno kolibe. Krenuli smo na spavanje ali je njega slabo bilo. Kiša je padala cele noći, vetar hučao ... Vatru smo stalno održavali i te noći je bilo na pretek dobrovoljaca za taj posao ... Jer ležati na zemlji nije tađ bilo lako.

dospeli na vrlo lepo Biogradsko jezero. Grupa reši da ovde napravi mali odmor. Bila je subota ...

Na Biogradskom jezeru zateče se u grupa planinara iz Petrovaradina koji su se ulborili u Mojkovcu. Ne želeći da ceo dan ostajem ovde priključih se njima i odoh u Mojkovac gde sam prenoćio u njihovim šatorima ...

Osvanuo je 15 juli -nedelja a mi smo rano ujutro krenuli novim putem kraj Tare prema mostu odakle bi se kamionom prebacili u Žabljak na Durmitoru.

Bilo je to naporno pešačenje - 48 km. Veći odmor smo jedino pravili kod manastira sv. Djordja. A onda opet dalje. Noć u kanjonu uz neprestanu huku Tare koja se razbija o stenje ...
Pa opet noć pod šatorom kraj mosta.

Ali se napor brzo zaboravlja kad ga prate sve novi i novi doživljaji ...

Rano sam bio na mostu, slušao njegovu istoriju, njegovo gradjenje i rušenje i ponovno gradjenje.

A onda se popeh na jedan kamion koji me odvede u Žabljak ...

Bio sam na Durmitoru !

NA DURMITORU ...

16 juli 1956 g.

Rano sam stigao u Žabljak i evo me posle kraćeg pešačenja na tek pokošenoj livadi u blizini Crnog Jezera.

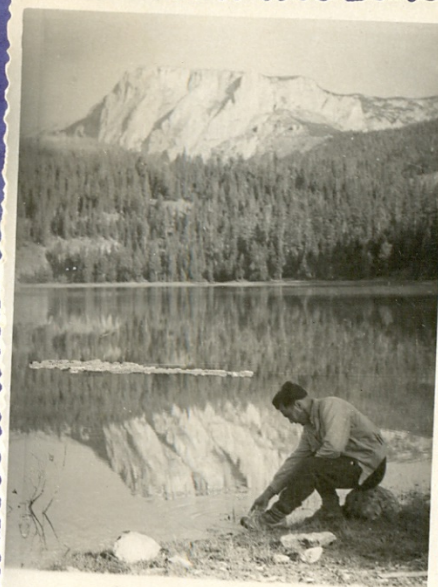
Kako je divno sve mirisalo na košeno seno, na livadsko cveće ...

A gore snežni vrhovi najviše crnogorske planine.

Idućeg dana došla je na Durmitor
moja grupa od koje sam se rastao
na Biogradskom jezeru ...

Proveli smo svi dan u odmaranju i
šetnji do hotela "Durmitor" ili
smo uživali u lepoti Crnog Jezera

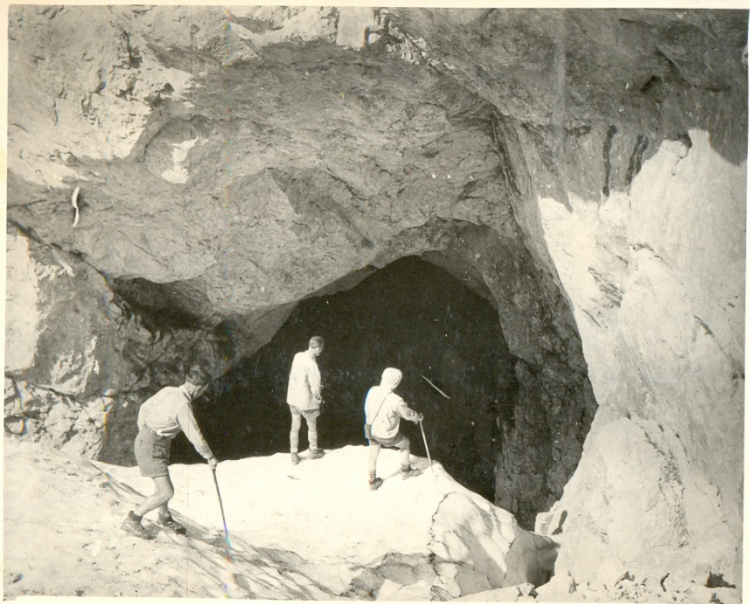
A već narednog dana - 18 jula pošli smo
na novi podvig. Cilj nam je bio da se
popnemo na najviši vrh Durmitora -
Bobotov Kuk. Jutro je obećavalo lep dan.

Pastirske kolibe na koje smo naišli posle dužeg pešačenja bile su pogodno mesto za mali odmor. Od čobana smo kupili mleka i sira, porazgovarali malo o ovom njihovom životu ...

Svi oni imaju kuće u Žabljaku a ovde dolaze preko leta zajedno sa stokom. Ponekad se čitave porodice presele ovamo. Odvija se tu jedan novi život, deca se radjaju i žive, doziva se stoka i čuje se pesma ..

Sa prvim jesenjim danima, koji u ovim krajevima donose često i prvi sneg, ovi krajevi postaju ponovo pusti. Svi se vraćaju svojim kućama.

Čobani koje smo sretali pričali su nam o Ledenoj Pećini. Mi smo inače imali u planu da je posetimo te smo prilično skrenuli od puta za vrh Darmitora da bi videli tu pećinu.

I evo nas kako ulazimo u njeno okno. Ono što smo dole videli je nešto što se teško da opisati. To treba samo videti.

Duško, Milan i ja dugo smo se divili ovim ledenim figurama koje potsećaju na neki doživljaj iz bajke....

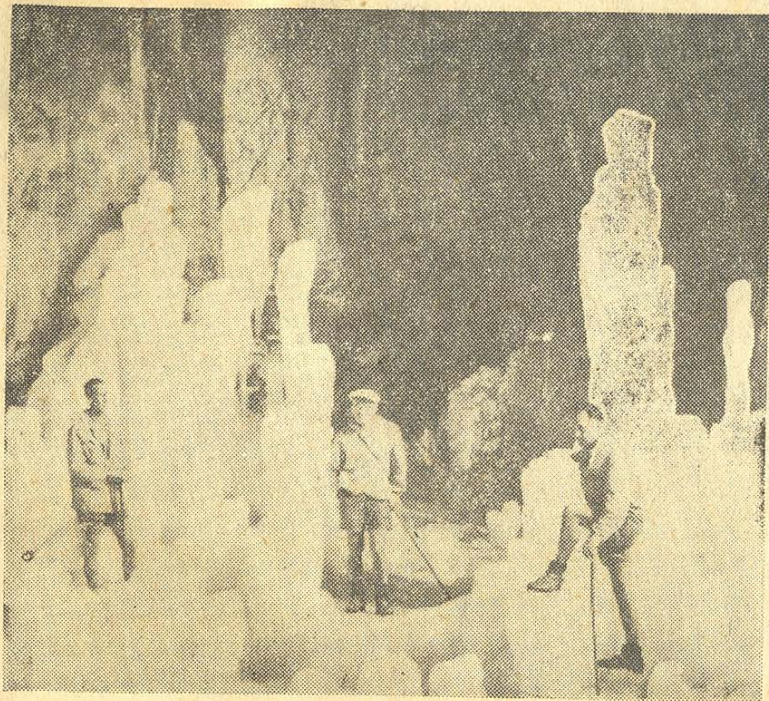
"Bilo je mnogo ljudi koji su pokušali ući u pećinu ali niko od njih nije živ izišao odatle. Ostali su tamo zaledjeni i takvi stoje i danas"

Malo mašte, malo čudnog raspoloženja ...

Ali na tom mestu drugačije se čovek i ne može osećati.

У СЛИЦИ И РЕЧИ

ЛЕДЕНА ПЕЋИНА

На око три сата пешачења од познатог Црног Језера на Дурмитору, скривена је у кршу ове црногорске планине мало позната Ледена Пећина. Она је добила своје име по вечитом леду који се овде таложи у виду интересантних фигура. Капљице које даноноћно падају са хладних пећинских сводова смрзавају се и образују чудне ледене сталактите, који нарочито привлаче пажњу планинара.

На слици: Једна група планинара међу леденим фигурама у пећини.
(Снимио: М. Јовановић)

Ledena Pećina bila je stvarno izvanredna prirodna lepota o kojoj je malo ljudi znalo. Hteo sam da ona postane poznatija i u redakciju "Politike" odneo ovaj snimak.

Objavili su ga odmah sutradan.

Ostavili smo Ledene figure i sa leda prešli na jako julsko sunce ...

Cilj nam je bio Bobotov Kuk !

Uspon na BOBOTOV KUK - 2.522 m.
bio je jedan od najtežih do
sada. Kažu da se pri potpuno
lepom vremenu odavde vidi more.
Ali mi nismo bili te sreće ...
Samo što smo stigli na vrh po-
če gusta magla da se stvara
svud unaokolo i izgledalo nam
je da se približava nevreme.

A ovde svakako nije najprijetni-
je kad zagrmi. Drvena kupa na
vrhu i stenje razbijeni su od
čestih udara groma ...

Zato smo požurili brzo natrag!

Povratak na Crno jezero jako nam
se odužio. Put preko vrtača i
stena bio je vrlo naporan. Ceo
dan bili smo na nogama, često smo
gazili sneg a sunce je pržilo.

A kad smo se približili Crnom Je-
zeru onda još jedan pogled na
Žabljak i svu okolinu pred nama.
Jer već sutra dan odlazimo odavde
prema Titogradu ...

Tri dana smo ostali na Durmitoru. Zadovoljni što smo videli i ovaj kraj naše zemlje otputovali smo u rano jutro 19 jula autobusom za Titograd.

Ova poslednja noć na Durmitoru bila je najhladnija ali iduća ...

... u Titogradu bila je tako topla da smo spavali pored šatora i to nepokriveni.

Sličnih kontrasta bilo je dosta na ovom našem putu.

Malom železnicom smo 20 jula otišli
do Donje Plavnice na Skadarskom
jezeru odakle smo se brodom preba-
cili u Virpazar.

Bila je paklena vrućina. Pazarni dan.
Na pijaci se imao utisak da je ovde
još davno minulo doba. Žene zabradjene
u crno nudile su komade raznovrsne
robe vrlo primitivno spremljene: suva
koža, soljena riba i razna druga
sitnurija ...

20 jula uveče bili smo na moru u Baru. Put železnicom od Virpazara dovdje bio je jako interesantan.

Bili smo na najvišem vrhu Prokletija a sada smo za 2.656 metara niže ...

Do pre nekoliko dana gazili smo sneg na Durmitoru a sada smo se kupali u moru. Bili smo zadovoljni ovim našim putovanjem

U Baru se grupa prepolovila ... Duško i Nikola sa ženom odoše u Petrovac na moru -hteli su najzad da se odmaraju" kao ljudi" u hotelu a mi sa našim šatorom stigismo brodom u Ulcinj.

More je bilo jako uzburkano da je malo trebalo pa da brod i ne krene iz Bara.

Sunčajući se na divnoj peščanoj plaži u Ulcinju često smo razmišljali na dane provedene na Prokletijama, Komovima i Durmitoru. Sve to se nije moglo tako brzo zaboraviti ...

Sa porodicom Dušana Mirovića kod koje smo se hranili dok smo bili u Ulcinju ...

... i na malom izletu do najveće plaže u zemlji koja se južno od Ulcinja prostire sve do Albanije.

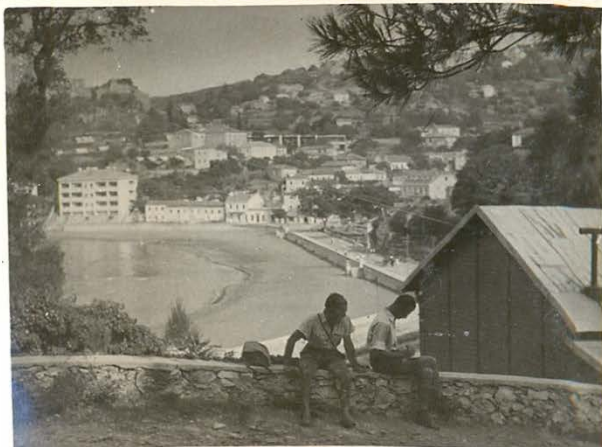
Na južnom suncu ...

U L C I N J

Odlazak ! Čekamo brod za Dubrovnik

Slika za uspomenu ! Pozdrav
i dovidjenja našim prijatelji-
ma iz susednog šatora.

Putujemo od Ulcinja za
Dubrovnik.

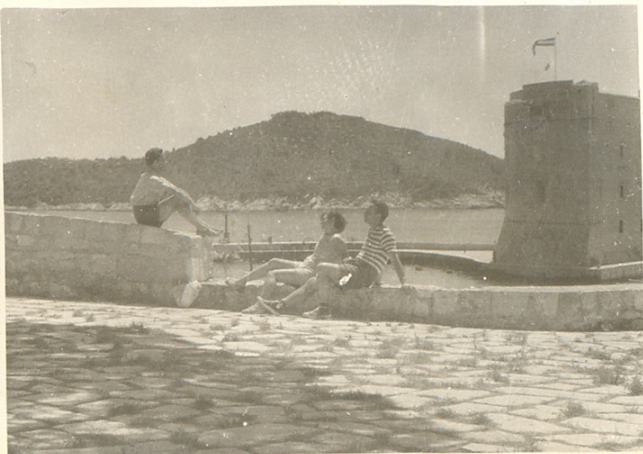

26 juli 1956 g.

Ovaj dan smo proveli u šetnji po Dubrovniku.
Svi smo ovde bili i ranije ali u ovom
gradu se svakog puta nadje nešto novo i
interesantno ....

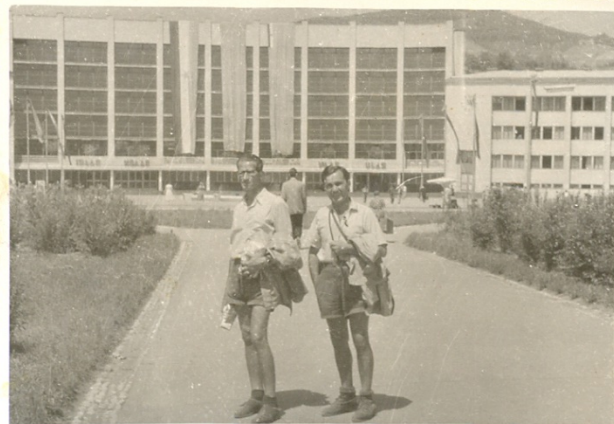

Lapad je bio prijatan kutak za odmor i razmišljanje ... A uveče istog dana seli smo na voz koji nas je odveo prema Sarajevu.

U Sarajevu smo se zadržali nekoliko sati - dovoljno da se vidi ono najinteresantnije: Baš Čaršija, Miljacka i sada nova i moderna železnička stanica ...

U podne je zahuktala mašina brzog voza ... Kretali smo na poslednju etapu našeg puta - za Beograd. Ritam točkova nas je uspa-
vljivao... Tak...tak...tak...

Uveče 27 jula bili smo u Beogradu.

Аутор: Весна Абадић

Крагујевац, новембар 2015. године